

Branchefolk: Danmark har ikke styr på kemi i vandmiljøet

Kemiske stoffer i vandløb, søer og kystvande er et overset miljøproblem, som både kan skade naturen og mennesker. EU kræver god kemisk tilstand i 2027, men Danmark er meget langt fra målet, ifølge fagfolk. Vi er godt på vej, mener Miljøstyrelsen. Sagen rejses nu politisk.

Michael Rothenborg

<https://pro.ing.dk/4527>

28. nov 2019 06:13

Hormonforstyrrende stoffer, fluorholdige forbindelser, phthalater og medicinrester. PAH'er, tungmetaller, pesticider, biocider og klorerede opløsningsmidler.

Det er blot nogle af de kemiske stoffer, der findes i det danske vandmiljø – i mængder, der overskrider grænseværdierne.

»Og der er ikke nogen konkrete planer om at begrænse kemien i vandmiljøet. Det er et overset – nærmest helt ignoreret – miljøproblem,« siger Jørn Jespersen, direktør i brancheorganisationen Dansk Miljøteknologi.

Der er ikke kun tale om miljøskadelige stoffer, der kan ramme biodiversiteten. Stofferne er også sundhedsskadelige for mennesker og kan nå os via f.eks. badevandet.

Krav om god kemisk tilstand

EU's vandrammedirektiv kræver god økologisk tilstand i alle vandløb, søer og fjorde inden 2027. Det krav har stor bevågenhed fra politikere og embedsmænd, og her er der initiativer i gang for at begrænse bl.a. kvælstof fra landbruget.

Men direktivet kræver også god kemisk tilstand, og her sker der ikke rigtig noget, ifølge Dansk Miljøteknologi – selv om teknologien til at fjerne stofferne på renseanlæg rent faktisk findes.

Den kemiske tilstand i vandmiljøet er mildt sagt ikke særlig godt kortlagt, men Dansk Miljøteknologi er dykket ned i vandområdeplanerne 2015-21 og har fundet centrale tal:

99 procent af vandløbenes kemiske tilstand er ukendt, men ud af de sidste 1 procent lever tre ud af fire ikke op til miljømålene. For søer kender man 4,3 procent, og her lever størstedelen ikke op til miljømålet. For kystvande er cirka halvdelen af områderne undersøgt, og her er cirka halvdelen ikke i god kemisk tilstand.

»Det viser, at den nuværende regulering er helt utilstrækkelig,« siger Jørn Jespersen.

Regulering af produkt og udledning

Den nuværende regulering foregår på to måder:

På produktniveau stiller Miljøstyrelsen via EU-regler krav til f.eks. tekstiler og møbler om, hvor meget kemi de må indeholde, og hvor meget der kan ryge videre til vandmiljøet via f.eks. vaskemaskiner eller andre afløb fra husholdningerne.

På udledningsniveau stiller kommunerne krav til virksomheder eller hospitaler om, at de kun må udlede en vis mængde kemi – ellers kan de ikke få tilladelse til at udlede spildevand til kloaksystemet.

Princippet om at regulere ved kilden kan på sin vis være fornuftigt nok, mener Jørn Jespersen.

»Men vi kan jo se, at det slet ikke virker,« siger han og henviser bl.a. til en rapport, som DHI i fjor lavede til Miljøstyrelsen om stoffer, der overskred miljøkvalitetskrav i udledningerne fra Biofos' renseanlæg i hovedstadsområdet.

»Der sker en massiv tilledning til renseanlæggene af medicinrester, fluorstoffer fra tøj og møbler, zinkrester fra tagrender med regnvandet, olierester og mikroplast med vejdandet og andre skadelige kemikalier,« påpeger Jørn Jespersen.

Indfør et ekstra rensetrin

Han minder om, at danske renseanlæg ikke er bygget til at fjerne disse stoffer – men primært fjerner kvælstof, fosfor og organisk materiale. Nogle af de kemiske stoffer fjernes, men langt fra alle.

»Schweizerne er begyndt at udbygge renseanlæggene, så man fanger kemikalierne. Men herhjemme handler hverken embedsmænd eller politikere. Jeg tvivler meget på, at vi kan nå at opfylde Vandrammedirektivet på det her område,« siger Jørn Jespersen.

En mulig løsning kunne være at styrke kildeopsporingen hos Miljøstyrelsen og kommunerne.

»Men Miljøstyrelsen vil skulle gennem EU for at få skrappe krav til kemi i produkter. Og hverken styrelsen eller kommunerne kan fange stofferne effektivt nok – med så mange kilder til forureningen. Husholdninger udleder f.eks. rester fra lægemidler, hårfarve og meget andet. Så kildeopsporing vil langt fra være nok. Derfor bør man supplere med at udbygge renseanlæggene som i Schweiz,« siger Jørn Jespersen.

Dansk Miljøteknologi har set på ekstraudgifterne ved at kombinere de efterbehandlingsteknikker, der er i dag: En foreløbig vurdering er, at der i gennemsnit vil blive tale om en ekstraudgift på 100 kroner pr. husstand.

En dansk husstand betaler i gennemsnit cirka 5.500 kr. om året for drikke- og spildevand.

Miljøstyrelsen forbedrer videngrundlag

Miljøminister Lea Wermelin (S) har ikke ønsket at kommentere, men henviser til Miljøstyrelsen. Styrelsen mener i modsætning til Dansk Miljøteknologi, at man med de allerede iværksatte tiltag er godt på vej.

Kontorchef Jane Hansen fremhæver, at Miljøstyrelsen i de årlige Novana-overvågningsrapporter »analyserer for en lang række miljøfarlige forurenende stoffer i vandløb, søer og kystvande og anvender resultaterne i vurderinger af vandområdernes tilstand.«

»I de vurderinger er de målte koncentrationer sammenholdt med miljøkvalitetskrav, som er fastsat med henblik på beskyttelse af menneskers sundhed og miljøet,« siger Jane Hansen.

Hun oplyser, at Miljøstyrelsen er ved at forbedre vidensgrundlaget på området, bl.a. ved at få fastsat flere miljøkvalitetskrav i sediment og biota – hvorved det vil det være muligt at vurdere den økologiske og kemiske tilstand i flere vandområder. Hertil kommer, at omfanget af overvågningen er forøget med en udvidelse af stationsantallet med virkning fra 2017.

SF vil stille spørgsmål til ministeren

Jane Hansen fremhæver også, at Miljøstyrelsen har igangsat projektet 'Overvågning af miljøfarlige forurenende stoffer i vandløb', der ser på muligheden at vurdere tilstanden i vandløb på baggrund af både målte og modellerede data.

»Hvis det viser sig muligt, vil andelen af undersøgte vandløb potentielt kunne øges betragteligt,« siger Jane Hansen.

Miljøstyrelsen arbejder sammen med kommunerne på kildeopsporing til de vandområder, hvor der ses overskridelser af miljøfarlige forurenende stoffer, og i et andet projekt søger man mere viden om de diffuse kilders bidrag af stofferne.

Jane Hansen fremhæver, at det er tilladelsesmyndigheden – altså kommunerne – der ved tildeling af både tilslutnings- og udledningstilladelser skal sikre, at miljøkvalitetskravene i vandområderne overholdes.

»For så vidt angår den teknologiske udvikling inden for efterpolering og ekstra renses trin på renseanlæg, er vi meget opmærksom på den og følger udviklingen både i Danmark og udlandet,« siger Jane Hansen.

SF er ikke overbevist og mener, at man ikke kommer uden om et ekstra renses trin, fordi der er så mange menneskeskabte stoffer. Partiets klima- og energiordfører, Signe Munk, har stillet en række spørgsmål til miljøministeren om Danmarks opfyldelse af Vandrammedirektivet – og vil nu også spørge til problematikken med kemi i vandmiljøet.

Læs DHI's rapport om de miljøskadelige stoffer fra Biofos' renseanlæg her.

Læs to DTU-professorers bud på supplerende tiltag her.

SPILDEVAND

VANDMILJØ

EU

FORURENING

KOMMUNER

MILJØ

POLITIK

FORSYNING

Michael Rothenborg

Redaktør, WaterTech. Tidligere 13 år som klima- og miljøjournalist på Politiken, forfatter til fire bøger om klima og miljø. Desuden knap fire år som medieredaktør i rådgivningsvirksomheden Rambøll.
